

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Projektas „Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“

Lietuvių kalbos programos atnaujinimo darbų pristatymas

Daiva Jakavonytė – Staškuvienė
Alvyda Blockuvienė

2020 m. rugsėjo 3 d.

Pradinio ugdymo lietuvių kalbos programa

2016 m. programa

2020 m. programa

Programa orientuota į **kompetencijų** ugdymą.

Tikslas iškeltas pradiniam ugdymui.

Vertybinės nuostatos orientuotos į kalbos gebėjimų prasmingumą ir svarbą kiekvienam asmeniškai, pozityvius santykius su kitais.

Pasiekimai susisteminti, remiantis kiekvienos srities gebėjimų logika (pvz., informacijos radimas, išvadų darymas, interpretavimas, vertinimas); detalizuoti, konkretizuoti. Įtraukti mokėjimo mokytis gebėjimai (strategijos).

Ugdymo gairės pateikiamos pasiekimų, apimančių esminį gebėjimą, grupei. Ugdymo gairėse pateikiami konkretūs pavyzdžiai.

Mokymosi turinys (turinio apimtis) pateiktas koncentruoti, konkretizuota įvardijant konkrečią mokymosi medžiagą (pvz., kūriniai, žanrai, teksto tipai).

Išskirti mokinių **pasiekimų** trijų **lygių požymiai**, juose išskirta žinios ir supratimas, gebėjimai, nuostatos.

Programa papildoma **kompetencijų raiškos dalyku aprašais**.

Keliamas tas pats **tikslas pradiniam ir pagrindiniam** ugdymui.

Vertybinės nuostatos orientuotos į kalbos gebėjimų prasmingumą ir svarbą kiekvienam asmeniui **ir visuomenei**, pozityvius santykius su kitais.

Pasiekimai koreguojami pagal naujus kompetencijų aprašus, tyrimų duomenis, mokytojų, ekspertų vertinimus, **išlaikant tą pačią struktūrą**.

Ugdymo gairės panaudojamos rašant **metodines rekomendacijas**.

Mokymosi turinys pateikiamas **metams, integruojamas derinant**:

- dalyko **tematiką**, ugdomus **gebėjimus**,
- plėtojant skirtingų **kalbinės veiklos rūšių** integralumą.

Išskiriami mokinių **pasiekimų keturių lygių požymiai**, pabrėžiami **aukštesnieji mąstymo gebėjimai**.

Uždaviniai

Siekama, kad mokydamiesi Lietuvių kalbos dalyko **mokiniai**:

- ugdytūsi vertybines nuostatas,
- ugdytūsi sakytinę kalbą,
- ugdytūsi rašytinę kalbą,
- įgytū kalbos sistemos supratimo pradmenis,
- nuolat tobulintū savo kalbą, pažintū ir puoselētū Lietuvos kultūrą.

Lietuvių kalbos ugdymo turinio sritys

- Kalbėjimas, klausymas ir sąveika
- Skaitymas
- Rašymas
- Kalbos pažinimas

Mokinių pasiekimų raida (1)

Pasiekimai	1-2 klasės pasiekimai	3-4 klasės pasiekimai
1. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika		
1.2. Dalyvauja įvairiose komunikavimo situacijose, klausosi ir kalba, atsižvelgdamas į situaciją, tikslą, adresatą.	1.2.1. Kalba monologu, dalyvauja dialoge, naudojami neverbalinės kalbos priemonėmis (mimika, judesiais).	1.2.1. Tikslingai kalba monologu, iš anksto pasirengęs konstruktyviai dalyvauja dialoge, išsako savo nuomonę, ją argumentuoja, tikslingai naudojami neverbalinės kalbos priemonėmis.

Mokinių pasiekimų raida (2)

Pasiekimai	1-2 klasės pasiekimai	3-4 klasės pasiekimai
2. Skaitymas		
2.4. Taiko skaitymo strategijas.	2.4.1. Siekdamas suprasti tekstą, peržvelgia į akis krintančią informaciją (antraštes, schemas, paveikslėlius ir pan.). Randa raktinį žodį, sakinį, iliustraciją, kurie rodo, apie ką gali būti tekstas.	2.4.1. Siekdamas suprasti teksto visumą, tikslingai peržvelgia iliustracijas, teksto struktūros ypatumus ir kt. informaciją. Randa informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam skaitymo tikslui (pvz., sužinoti, pritaikyti, kurti).
	2.4.2. Sieja tekstą su jau žinoma informacija, kai yra suteikiama pagalba. Svarsto apie informacijos (pvz., reklamos) patikimumą.	2.4.2. Skaitydamas sieja tekstą su jau žinoma informacija. Kitiškai vertina informacijos patikimumą, pagrįstumą.

Mokinių pasiekimų raida (3)

Pasiekimai	1-2 klasės pasiekimai	3-4 klasės pasiekimai
3. Rašymas		
3.3. Tinkamai pasirenka raišką, laikosi kalbos normų.	3.3.3. Vartoja tiesioginius, klausiamuosius, skatinamuosius sakinius, kai yra suteikiama pagalba.	3.3.3. Rašo tekstą tikslingai naudodamas tiesioginius, klausiamuosius, skatinamuosius sakinius.

Mokinių pasiekimų raida (4)

Pasiekimai	1-2 klasės pasiekimai	3-4 klasės pasiekimai
4. Kalbos pažinimas		
4.2. Paaiškinti elementariausius žodžių kaitymo ir darybos būdus, kalbos dalių požymius.	4.2.2. Skiria žodžius, reiškiančius veiksmą, daiktų, požymių pavadinimus.	4.2.2. Atpažįsta ir skiria kalbos dalis (veiksmažodį, daiktavardį, būdvardį,rieveiksmį), juos kaito; kalbinės raiškos priemones (pvz., sinonimus, antonimus), vartoja jų terminus.

1-2 klasės lietuvių kalbos mokymosi turinys (1)

1. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika

1.1. Kalbėjimo ir klausymo paskirtis ir tikslai. Aiškinamasi, kodėl reikia atidžiai klausytis. Aptariami esminiai klausymosi tikslai: sužinoti, išmokti, suprasti kitus. Mokomasi suprasti kalbėjimo paskirtį ir teikiamas galimybes, komunikuoti įvairiomis priemonėmis (telefonu, internetu). Aptariama, kokiais tikslais, kodėl žmonės kalbasi: siekia sudominti, pasidalyti, apsikeisti informacija arba nuomonėmis, ieško informacijos, žinių, bendrauja.

2. Skaitymas

2.1. Skaitymo tikslai. Aptariama, kodėl žmonėms svarbu mokėti skaityti, kaip dažnai ir ką skaito vaikai ir suaugusieji.

2.2. Skaitymo technika. Prisimenama, praktiškai įtvirtinama patirtis, įgyta priešmokykliniame ugdyme: tęsiamas susipažinimas su lietuvių kalbos garsais ir jų ženklais – raidėmis, aiškinamasi garso ir raidės ryšys. Skaitydami grožinius ir negrožinius tekstus mokiniai nuolat tobulina skaitymo įgūdžius, skaitoma balsu ir tyliai.

Turinio apimtyje atsisakoma privalomos literatūros sąrašo. Rekomenduojamas sąrašas bus pateiktas metodinėse rekomendacijose.

1-2 klasės lietuvių kalbos mokymosi turinys (3)

3. Rašymas

3.1. Rašymo tikslai. Aptariama, kodėl žmonėms svarbu mokėti rašyti, kaip dažnai ir ką rašo vaikai ir suaugusieji.

3.4. Elementarūs sakinio skyrybos ir teksto struktūros atvejai. Susipažįstama su paprasčiausiais sakinio skyrybos atvejais, teksto rašymo reikalavimais ir mokomasi parašyti sakinį bei neilgą tekstą: sakinį pradėti didžiąja raide, pabaigoje parašyti tašką, klaustuką arba šauktuką, rašyti teksto pavadinimą, pirmą teksto sakinį pradėti toliau nuo krašto, išskirti kreipinį sakinio pradžioje.

1-2 klasės lietuvių kalbos mokymosi turinys (4)

4. Kalbos pažinimas

Kalbos pažinimo bendrieji reikalavimai yra **vienodi** visų Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų 1–2 klasių mokiniams.

Ugdant skirtingų ugdymosi poreikių turinčius mokinius turėtų būti taikomi ugdymo metodai, padedantys mokiniams pasiekti kuo aukštesnių individualių rezultatų. Mokiniai, kurie mokosi mokyklose tautinės mažumos kalba, pirmiausiai (arba lygiagrečiai) susipažįsta su gimtosios kalbos sandaros ypatybėmis, kurios kai kuriais atvejais yra panašios, o kai kuriais atvejais (pagal gimtąją kalbą) skiriasi nuo lietuvių kalbos, todėl mokantis lietuvių kalbos, jiems būtiną specialios pratybos, padedančios išvengti kalbų įtakos viena kitai. Siekiant suformuoti tvirtus kalbos sistemos pažinimo (lingvistinės kompetencijos) pagrindus, mokiniams būtina ugdymo procese užtikrinti tinkamą paramą, taikyti negimtujų kalbų mokymuisi būdingus metodus.

1-4 klasės lietuvių kalbos mokymosi turinys (5)

4. Kalbos pažinimas

4.1. Garsas.

4.2. Žodis.

4.3. Sakinys.

4.4. Tekstas.

1-2 klasės lietuvių kalbos mokymosi turinys (6)

4. Kalbos pažinimas

4.2. Žodis. Mokomasi skirti žodžius, reiškiančius veiksmą, daiktų, požymių pavadinimus. Susipažįstama su asmenvardžiais (žmonių vardai, pavardės), gyvūnų vardais, vietovardžiais (miesto, kaimo, kuriame gyvena, pavadinimas, artimiausio ežero, upės, kalno ar kitos žymios vietovės pavadinimas). Analizuojami tekstai, jų sakiniai, žaidžiama žodžiais, praktiškai susipažįstama su žodžių kaitymu ir dažniausiais žodžių darybos būdais: žodis gali keisti pabaigą; iš vieno žodžio galima padaryti kitą žodį (pvz., gėlė – gėlelė, bitė – bitininkas, eiti – išeiti, gražus – negražus ir pan.). Praktiškai susipažįstama su žodžio skiemeniu.

3 ir 4 klasės lietuvių kalbos mokymosi turinys (1)

3 klasė

4 klasė

1. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika

1.1. Kalbėjimo ir klausymo paskirtis ir tikslai.

Kalbama ir klausomasi atsižvelgiant į tikslą (siekiama gauti informacijos ar ją perduoti, bendrauti ar kt.), situaciją (atidžiai, sąmoningai, be išankstinio nusistatymo), adresantą (kalbėti su bendraamžiais, suaugusiais, pažįstamais, nepažįstamais ir t.t.). Mokomasi sudominti pašnekovą (pasakoti įvykius, nuotykius, sekti pasakas), informuoti (tiksliai perduoti informaciją, trumpai pristatyti objektą), apibūdinti (pateikti objekto visumą ir detales), paaiškinti (kaip kas nors veikia, kaip kas nors yra padaryta), išreikšti savo nuomonę. Tikslingai mokytojui padedant komunikuojama reikiamomis priemonėmis (pavyzdžiui, telefonu).

1.1. Kalbėjimo ir klausymo paskirtis ir tikslai.

Atsižvelgiant į mokiniui aktualų kontekstą, kalbama ir klausomasi atsižvelgiant į tikslą, situaciją, adresantą. Mokomasi sudominti pašnekovą, informuoti, apibūdinti, paaiškinti, išreikšti argumentuotą nuomonę. Savarankiškai tikslingai mokymosi tikslais komunikuojama reikiamomis priemonėmis (pavyzdžiui, internetu).

3 ir 4 klasės lietuvių kalbos mokymosi turinys (2)

3 klasė

4 klasė

2. Skaitymas

2.1. Skaitymo tikslai. Skaitant ir aptariant grožinius ir negrožinius tekstus, vaikų periodiką aiškinamasi, kodėl, koku tikslu skaitoma: pažinti, mokytis, patirti malonumą.

2.2. Skaitymo technika. Toliau tobulinami skaitymo gebėjimai (pereinama nuo mokymosi skaityti į mokymąsi skaitant). Mokomasi su mokytojo pagalba pasirinkti skaitymo būdą ir tempą atsižvelgiant į situaciją ir skaitomą tekstą, daryti pauzes, tinkamai dėti loginius kirčius, skaityti ir deklamuoti raiškiai.

2.1. Skaitymo tikslai. Skaitant ir aptariant grožinius ir negrožinius tekstus, vaikų periodiką aiškinamasi, kodėl, koku tikslu skaitoma: pažinti, mokytis, patirti malonumą. Aptariamas skaitymas formaliose ir neformaliose aplinkose, medijose.

2.2. Skaitymo technika. Toliau tobulinami sklandaus skaitymo gebėjimai, mokomasi savarankiškai pasirinkti skaitymo būdą ir tempą atsižvelgiant į situaciją ir skaitomą tekstą, daryti pauzes, tinkamai dėti loginius kirčius, skaityti ir deklamuoti raiškiai.

3 ir 4 klasės lietuvių kalbos mokymosi turinys (3)

3 klasė

4 klasė

3. Rašymas

3.3. Elementarūs skyrybos atvejai. Mokomasi sakinio gale parašyti reikiamus skyrybos ženklus; parašyti kablelį prieš jungtukus o, bet, tačiau, kad, išskirti kreipinį.

Mokomasi kuriamuose tekstuose vartoti tiesioginius, klausiamuosius, šaukiamuosius sakinius ir jų pabaigoje parašyti reikiamus skyrybos ženklus.

Mokomasi pagal pavyzdį užrašyti veikėjų pokalbius, kai tiesioginė kalba eina prieš ir/arba po autoriaus žodžių. Supažindinama su sudėtinių sakinių vartojimu.

3.3. Elementarūs skyrybos atvejai. Mokomasi atskirti neišplėstines vienaarūšes sakinio dalis.

Kuriamuose tekstuose stengiamasi vartoti tiesioginius, klausiamuosius, šaukiamuosius sakinius ir jų pabaigoje parašyti reikiamus skyrybos ženklus.

3 ir 4 klasės lietuvių kalbos mokymosi turinys (4)

3 klasė

4 klasė

4. Kalbos pažinimas

4.2. Žodis. Kalbos dalys: veiksmažodis, daiktavardis, būdvardis; perkeltinės reikšmės žodžiai; asmenvardžiai ir vietovardžiai. Supažindinama su sąvokomis: giminiški žodžiai, priešdėlis, kamienas, šaknis, priesaga, galūnė. Mokytojui padedant mokomasi sudaryti naujus priešdėlinius, priesaginius žodžius pagal pavyzdį, juos tinkamai vartoti tekste. Aiškinamasi, kaip kaitomi veiksmažodžiai, daiktavardžiai, mokomasi tinkamai vartoti įvairias jų formas.

4.2. Žodis. Kalbos dalys: veiksmažodis, daiktavardis, būdvardis, prieveiksmis; sinonimai, antonimai, perkeltinės reikšmės žodžiai. Supažindinama su sąvokomis: giminiški žodžiai, priešdėlis, kamienas, šaknis, priesaga, galūnė. Mokomasi sudaryti naujus priešdėlinius, priesaginius žodžius pagal pavyzdį, juos tinkamai vartoti tekste. Aiškinamasi, kaip kaitomi veiksmažodžiai, daiktavardžiai, būdvardžiai, mokomasi tinkamai vartoti įvairias jų formas.

Mokinių pasiekimų lygiai.

Kalbėjimas, klausymas ir sąveika. 1-2 klasė

Pasiekimai	Lygiai			
	Slenkstinis	Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
1.1. Aktyviai klausosi sakytinio teksto.	Klausosi sąmoningai, sutelkia dėmesį trumpam klausymuisi (apie 10 min.), naudodamasis parama aptaria/atrenka/išskiria dalį informacijos.	Klausosi sąmoningai, dėmesingai, atrenka jam reikšmingą informaciją ar jos dalį.	Klausosi sąmoningai, dėmesingai, aptaria/atrenka/išskiria esminę informaciją.	Klausosi sąmoningai, dėmesingai, atrenka informaciją nurodytam tikslui.